

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан педагогічного
факультету, Олещук Т.О.

(підпис)
«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
«Психологія розвитку»

освітнього рівня магістр
(бакалавр/магістр)

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 053 «Психологія»
(код і назва спеціальності)

ОПП «Практична психологія»

Шифр за навчальним планом ПП08

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Психологія розвитку (вікова та педагогічна психологія)», затверджена Вченою радою НПУ імені М.П. Драгоманова, протокол № 4 від 27.10.2022 р.

Розробник: *Дубініна К.В.*, канд. психолог. наук., доцент кафедри практичної психології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології

«30» серпня 2023 року, протокол №1

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Митник О.Я.

І. Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3		Методи навчання Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, підготовка доповідей, написання рефератів.
Спеціальність 053 Психологія	Загальна кількість годин - 90		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Освітній ступень: «магістр» (освітньо-професійна програма)	Лекції:		
		6	
	Практичні заняття:		
Нормативна		4	
	Семінарські заняття:		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 1-й			Форми поточного контролю <i>Виконання завдань для самостійної роботи студентів</i> <i>МКР</i>
	Індивідуальна робота:		
Семестр 1 –й (заочна ф.н.)			
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження - аудиторне: - самостійна робота		80	Форма підсумкового контролю <i>Залік -1 семестр</i>
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська		10/80 ≈0,1	

Предмет вивчення освітнього компоненту: формування основних понять і категорій психології розвитку (закономірності психічного розвитку людини на різних етапах її онтогенезу), а також особливості освоєння нею соціокультурного досвіду як суб'єкта навчальної та виховної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: Курс «Психологія розвитку» пов'язаний з «Психологія особистості та персонологія», «Психологія мотивації та аксіопсихологія», «Загальна та соціальна психологія», «Психодіагностика».

Мета і завдання освітнього компоненту

Метою викладання освітнього компоненту «Психологія розвитку» є: розширення та поглиблення знань студентів про психічний розвиток людини на різних вікових етапах, а також забезпечення майбутніх психологів теоретичними знаннями з основ педагогічної психології, зокрема, формування у студентів розуміння психологічних закономірностей навчання і виховання, особливостей педагогічної діяльності. Вивчення освітнього компоненту дозволить аналізувати періоди розвитку, визначати, чи правильно розвивається і функціонує психіка індивіда, а якщо не правильно, вміти пояснити в чому ці відхилення і як їх компенсувати.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Психологія розвитку» є:

1) ознайомлення студентів з:

- історією виникнення, розвитку і сучасного стану вікової, педагогічної психології;
- методологією і методами, що використовуються у віковій та педагогічній психології;
- психологічними особливостями та закономірностями вікового розвитку психіки дитини в період: раннього, дошкільного дитинства, молодшого шкільного віку;
- психофізіологічними та психосоціальними особливостями розвитку особистості у підлітковому, юнацькому віці та дорослих;
- психологічними закономірностями процесів навчання, виховання і самовиховання та особливостями педагогічної діяльності й особистості вчителя;

2) формування та закріплення у студентів ряду умінь та навичок з психодіагностики психічного розвитку та застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця.

II. Основні програмні результати навчання та компетентності, які вони формують:

Результати навчання	Компетентності
ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.	ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.	СК5. Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

	<p>СК13. Здатність проектувати навчальний процес з урахуванням поставлених цілей; конструювати зміст та процес навчання; здійснювати організацію аудиторних занять та самостійну роботу студентів; володіння методами та прийомами навчання з метою побудови розвивального освітнього простору на заняттях.</p>
--	---

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредита ЄКТС (90 годин).

№ з/п	Назва модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	СРС
Модуль 1. Психологія розвитку і вікова психологія як галузь психологічної науки											
1.	Тема 1. Вступ у психологію розвитку і вікову психологію						1,5	1	0,5		10
2.	Тема 2. Дитяча психологія						1,5	1	0,5		10
3.	Тема 3. Психологія дітей шкільного віку та дорослих						3	2	1		20
	Разом за змістовим модулем 1:						6	4	2		40
Модуль 2 . Педагогічна психологія в системі наукового знання											
4.	Тема 1. Педагогічна психологія як наука, її методи						2	1	1		15
5.	Тема 2. Психологія навчання, виховання, педагога та педагогічного співробітництва						2	1	1		25
	Разом за змістовим модулем 2:						4	2	2		40
Разом:							10	6	4		80

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин (денна)	
		Всього аудит.	в т.ч.
1. 1.1	<p>Змістовий модуль 1. Психологія розвитку і вікова психологія як галузь психологічної науки</p> <p>Тема 1.1. Вступ у психологію розвитку і вікову психологію</p> <p>Предмет психології розвитку і вікової психології. Теоретичні та практичні завдання вікової психології. Основні напрями та сучасний стан розробки проблем вікової психології на Україні і за рубежом. Основні розділи вікової психології. Зв'язок вікової психології з іншими науками про людину.</p> <p>Методи вікової психології, класифікація методів, специфіка їх застосування при досліджуванні психічного розвитку дітей.</p> <p>Поняття про психічний розвиток дитини. Внутрішні і зовнішні умови психічного розвитку. Їх взаємозв'язок. Соціальне середовище як умова і джерело психічного розвитку і формування особистості дитини. Русійні сили психічного розвитку. Внутрішні умови (спадковість, вроджені передумови та дозрівання нервової системи) як природна основа психічного розвитку дитини.</p> <p>Закономірності психічного розвитку. Теорії психічного розвитку. Критерії періодизації психічного розвитку. Культурно-історична теорія Л.С.Виготського. Положення про провідний вид діяльності у психічному розвитку. Поняття про психологічний вік. Стабільні періоди і кризи. Психологічна структура і динаміка віку. Соціальна ситуація розвитку. Провідний тип діяльності. Основні психічні новоутворення віку. Періодизація психічного розвитку Д.Б. Ельконіна.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>основні:</i> 1-4, 8-9, 11-12, 14, 16; <i>додаткові:</i> 5, 20, 28; <i>інформаційні ресурси:</i> 1-4.</p>	1,5	1
1.2	<p>Тема 1.2. Дитяча психологія</p> <p>Криза новонародженості. Психологічна характеристика новонародженої дитини. Психологічний розвиток дитини у фазі новонародженості. Комплекс пожвавлення як перша соціальна реакція.</p> <p>Соціальна ситуація розвитку. Провідний вид діяльності – безпосередньо-емоційне спілкування.</p>	1,5	1

	<p>Психічний розвиток дитини немовлячого віку. Криза першого року життя.</p> <p>Анатомо-фізіологічні особливості дитини раннього віку. Соціальна ситуація розвитку дитини раннього віку. Предметні дії як форма пізнавальної діяльності дитини. Збагачення активного і пасивного словника. Опанування узагальненим значенням слів. Наслідування та його роль у розвитку дитини. Формування перших навичок і звичок поведінки у дітей раннього віку. Криза 3-х років.</p> <p>Фізичний розвиток дошкільника.</p> <p>Види діяльності дитини дошкільного віку. Гра, її види, форми і розвиток у дошкільному віці. Елементи праці і навчання в діяльності дошкільника, їх роль в психічному розвитку дитини. Місце і особливості наслідування у дошкільника. Формування початкових форм самостійності у дошкільника. Розвиток сенсомоторики в дошкільному віці. Особливості уваги і пам'яті, розвиток ранніх форм практичного мислення. Опанування пасивним та активним словником. Розвиток мови. Опанування першими поняттями, судженнями і умовиводами. Практичне засвоєння граматичної будови мови.</p> <p>Особливості емоційних і вольових виявів і розвиток їх у дітей. Формування звичок і розвиток самостійності поведінки. Домінуючі мотиви поведінки. Формування деяких рис характеру і здібностей.</p> <p>Виявлення індивідуальних психологічних особливостей дітей дошкільного віку, значення їх у формуванні особистості. Новоутворення психічного розвитку дитини дошкільного віку. Готовність до навчання в школі. Види готовностей та їх характеристика. Сучасні проблеми навчання шестиліток. Криза 6-7-ми років життя, її симптоматика.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>основні:</i> 1-4, 6-9, 11-12, 14, 16, 18; <i>додаткові:</i> 2, 10, 12, 14-15, 18, 20, 22, 24, 26, ; <i>інформаційні ресурси:</i> 1-4.</p>		
1.3	<p><i>Тема 1.3. Психологія дітей шкільного віку та дорослих</i></p> <p>Анатомо-фізіологічні особливості учня молодшого шкільного віку. Навчальна діяльність як провідна, її структура. Розвиток сенсомоторних навичок у діяльності дітей молодшого шкільного віку, роль уроків праці, малювання, співів і фізичного виховання. Розвиток спостереження і спостережливості. Особливості уваги молодших школярів. Неуважність і її причини. Особливості пам'яті молодших школярів. Вплив навчальної діяльності і спеціального навчання на мнемонічні прийоми на розвиток продуктивності осмисленої пам'яті.</p> <p>Особливості мислення дітей молодшого шкільного віку. Практична і розумова дія. Розвиток узагальнюючої і абстрагуючої функції мислення. Оволодіння поняттями.</p>	3	2

	<p>Особливості й розвитку усної та писемної мови молодшого школяра.</p> <p>Індивідуальні особливості психічного розвитку молодшого школяра і психологічної основи індивідуального підходу в навчально-виховній роботі.</p> <p>Соціальна ситуація розвитку підлітка та старшокласника. Особливості провідної діяльності підлітків, осіб раннього і зрілого юнацького віку. Характеристика спілкування підлітка з дорослими та однолітками. Навчальна та суспільно-корисна діяльність підлітків.</p> <p>Особливості спілкування старшокласника з дорослими і однолітками. Новоутворення у підлітковому, юнацькому віці. Розвиток самосвідомості підлітків, старшокласників та в зрілому юнацькому віці. Розвиток уваги та пізнавальних процесів (відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява) підлітка та старшокласника. Розвиток емоційно-вольової сфери підлітка і старшокласників. Особливості мовлення підлітків і старшокласників. Криза у підлітковому та ранньому юнацькому віці. Загальні особливості зрілої юності. Соціальна ситуація розвитку в період зрілої юності.</p> <p>Загальна характеристика ранньої та середньої дорослості. Розвиток психічних процесів та особистості у період ранньої та середньої дорослості. Нормативні кризи віку ранньої та середньої дорослості. Вікова періодизація старості. Анатомо-фізіологічні процеси старіння. Особливості психічного старіння. Криза "Я – інтеграції".</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>основні:</i> 1-12, 14, 16; <i>додаткові:</i> 1, 3-9, 11, 13, 16-17, 19-21, 23, 25, 27, 29-30 ; <i>інформаційні ресурси:</i> 1-4.</p>		
	Всього за 1 модулем:	6	4
2.1	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 2. Педагогічна психологія в системі наукового знання</p> <p style="text-align: center;"><i>Тема 2.1. Педагогічна психологія як наука, її методи</i></p> <p>Предмет, завдання та сучасний стан розвитку педагогічної психології. Структура педагогічної психології. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками. Методи дослідження у педагогічній психології. Понятійно-категоріальний апарат педагогічної психології.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>основні:</i> 1-2, 9-10, 12-13, 15, 17 ; <i>додаткові:</i> 23, 28; <i>інформаційні ресурси:</i> 1-2.</p>	2	1
2.2	<i>Тема 2.2. Психологія навчання, виховання, педагога та</i>	2	1

	<p style="text-align: center;">педагогічного співробітництва</p> <p>Психологічна характеристика процесу навчання. Психологічний аналіз дидактичних принципів навчання. Особливості навчальної мотивації. Фактори, що впливають на ефективність навчання. Співвідношення процесів учіння та навчання. Структура учіння. Психологічні особливості процесу засвоєння знань, умінь і навичок, показники уміння вчитися.</p> <p>Підходи до визначення виховання, його закономірності. Мета, принципи, форми і методи виховного впливу. Поняття про моральність. Вчинок як одиниця моральної поведінки. Самовиховання та його специфіка. Вікові особливості виховання особистості. Виховання і гра, виховання і навчання, виховання і трудова діяльність дітей дошкільного та шкільного віку. Критерії та показники вихованості дітей. Зв'язок соціальних інститутів і сім'ї у вихованні дітей. Психологія виховання дітей з порушеннями у поведінці.</p> <p>Сутність, структура та функції педагогічної діяльності. Спрямованість особистості педагога і типи педагогів. Способи формування психологічної культури педагогів. Психогігієна педагогічної діяльності. Синдром професійного вигорання, його причини та способи подолання. Психологічна характеристика педагогічного співробітництва та спілкування.</p> <p>Міжособистісні відношення між учасниками педагогічного процесу. Роль зворотного зв'язку при спілкуванні. Стилі педагогічної діяльності.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> основні: 1-2, 9-10, 12-13, 15, 17 ; додаткові: 23, 28; інформаційні ресурси: 1-2.</p>		
	Всього за 2 модулем:	4	2
	Всього	10	6

4.2. Плани практичних занять

№ з/п	Назва теми практичного заняття	Кількість годин
1.	Концепції та проблема психічного розвитку індивіда в онтогенезі	2
2.	Раннє дитинство, психологія дітей дошкільного, шкільного віку та дорослих	2
	Разом:	4

ПРАКТИЧНЕ

Тема 1. «Концепції та проблема психічного розвитку індивіда в онтогенезі»

Підготовка 1 доповіді, повідомлення чи есе на питання практичного заняття.

1. Предмет та завдання вікової психології.
2. Історія виникнення і розвитку вікової психології.
3. Основні розділи вікової психології.
4. Методи вікової психології.
5. Загальне поняття про психічний розвиток. Внутрішні умови як природна основа психічного розвитку.
6. Соціальне середовище як умова і джерело психічного розвитку.
7. Діяльність як фактор психічного розвитку індивіда і формування особистості.
8. Рушійні сили психічного розвитку особистості.
9. Взаємозв'язок процесів навчання, виховання та психічного розвитку.
10. Теорії психічного розвитку.
11. Проблема періодизації вікового розвитку особистості.
12. Вклад радянських психологів в розробку концепції Л. Виготського про провідну роль навчання в психічному розвитку дитини.
13. Особливості психічного розвитку дитини в умовах навчання і виховання.
14. Проблема психічного розвитку і формування особистості у вітчизняній та зарубіжній психології.
15. Діяльність як основа психічного розвитку та формування особистості.
16. Загальні закономірності психічного розвитку і формування особистості в онтогенезі.

Рекомендовані інформаційні джерела:

основні: 1-4, 8-9, 11-12, 14, 16;

додаткові: 5, 20, 28;

інформаційні ресурси: 1-4.

Тема 2. «Раннє дитинство, психологія дітей дошкільного, шкільного віку та дорослих»

Підготовка 1 доповіді, повідомлення чи есе на 1 питання практичного заняття.

1. Соціальна ситуація розвитку новонародженого, головні новоутворення.

2. Ситуація розвитку та провідна діяльність немовлят.
3. Розвиток пізнавальної та емоційної сфери немовляти.
4. Головні новоутворення та криза першого року життя дитини.
5. Значущість раннього дитинства для подальшого розвитку особистості.
6. Провідна діяльність дитини раннього віку.
7. Особливості розвитку мовлення дітей раннього віку.
8. Формування особистості дитини в ранньому віці.
9. Криза трьох років, її характеристика.
10. Психічний розвиток дошкільника як складова онтогенезу.
11. Гра як провідна діяльність, її розвиток.
12. Становлення особистості дитини дошкільного віку.
13. Криза 6-7 років, її характеристика.
14. Особливості початкового періоду шкільного життя дитини.
15. Навчальна діяльність молодших школярів та розвиток інших видів діяльності.
16. Розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів.
17. Емоційно-вольова сфера молодших школярів.
18. Розвиток особистості у молодшому шкільному віці.
19. Місце підліткового періоду в загальному процесі індивідуального розвитку.
20. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітка і її вплив на його психологічні особливості й поведінку.
21. Спілкування як провідна діяльність підлітка.
22. Психологічні особливості розвитку особистості у підлітковому віці.
23. Розвиток пізнавальних процесів підлітка.
24. Загальна характеристика ранньої юності.
25. Основні новоутворення в пізнавальній та особистісній сфері старшокласника.
26. Спілкування та дружба в юнацькому віці.
27. Особливості профорієнтації старшокласників.
28. Характеристика пізнього юнацького віку.
29. Шкільні проблеми та шляхи їх подолання.
30. Причини відхилень у поведінці «важких» підлітків.
31. Девіантна та деліквентна поведінка у підлітковому віці.
32. Психологія сучасного підлітка.
33. Динаміка особистості в неформальних об'єднаннях.
34. Життєве і професійне самовизначення старшокласників.
35. Самовиховання як показник особистісної зрілості старшокласника.
36. Самопізнання і самовиховання характеру у юнацькі роки.
37. Загальна характеристика ранньої та середньої дорослості.
38. Розвиток психічних процесів та особистості у період ранньої та середньої дорослості.
39. Нормативні кризи віку ранньої та середньої дорослості.
40. Анатомо-фізіологічні процеси старіння.
41. Особливості психічного старіння та ставлення до смерті.
42. Характеристика кризи «Я-інтеграції».
43. Дорослість як предмет психологічного дослідження.
44. Періоди і фази дорослості.
45. Психосоціальний та пізнавальний розвиток дорослості.
46. Кризи дорослості, їх характеристика.
47. Характеристики криз у віці дорослості.

48.Характеристика симптоматики кризи 23 років.

49.Характеристика симптоматики кризи 33 років.

50.Криза середини життя.

Рекомендовані інформаційні джерела:

основні: 1-12, 14, 16, 18;

додаткові: 1- 27, 29-30;

*інформаційні ресурси:*1-4.

4.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдань для самостійної роботи студентів	Форми звітності
1	Опрацювання лекційного матеріалу.	Конспект лекцій з дисципліни
2	Підготовка до практичних занять: - самостійне опрацювання змісту тем дисципліни (самоконтроль засвоєння змісту курсу). - самостійне опрацювання додаткової літератури до тем; - пошук додаткових джерел інформації по темі заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) – в бібліотеках та в електронному вигляді – в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).	Виступ, доповнення на занятті
3	Підготовка реферату Орієнтовні теми рефератів: 1. Сучасний стан і завдання вікової психології. 2. Теорія Л. Виготського щодо розвитку вікової психології. 3. Суспільне середовище та його роль у психічному розвитку дитини. 4. Вікові та індивідуально-типологічні особливості дітей та їх причини. 5. Провідна діяльність та її розвиток у дітей немовлячого віку. 6. Вікові особливості розвитку психіки дітей дошкільного віку. 7. Пізнавальна сфера шестирічної дитини. 8. Психологічний зміст кризи дошкільника. 9. Характеристика психологічної готовності дитини до школи. 10. Особливості спілкування молодших школярів з однолітками. 11. Формування у дітей уміння учитися самостійно. 12. Особливості мотиваційної сфери підлітка. 13. Вплив пізнавального інтересу на розвиток у дітей уміння учитися. 14. Особливості спілкування молодших школярів з однолітками. 15. Почуття дорослості у підлітковому віці. 16. Соціально-психологічні умови розвитку особистості підлітка. 17. Умови формування самостійності та відповідальності старших школярів у навчальній діяльності. 18. Психологічні особливості вибору професії та готовності	Реферат

	<p>старшокласника до професійного самовизначення.</p> <p>19. Психологічні основи формування суспільної спрямованості особистості старшого школяра.</p> <p>20. Особливості розумового розвитку та пізнавальних інтересів у старшокласників.</p> <p>21. Міжособистісні стосунки старшого школяра у класному колективі.</p> <p>22. Сучасний стан і завдання педагогічної психології.</p> <p>23. Психолого-педагогічні умови розвитку активності школярів у різних видах діяльності.</p> <p>24. Колектив учнів як фактор формування особистості школяра.</p> <p>25. Проблема діагностики вихованості учнів у сучасній педагогічній психології та шкільній практиці.</p> <p>26. Психологічні основи морального виховання.</p> <p>27. Самооцінка особистості та її місце у вихованні і самовихованні.</p> <p>28. Навчальна діяльність як фактор розумового розвитку та формування особистості школяра.</p> <p>29. Психологічна характеристика внутрішньої мотивації навчальної діяльності школяра.</p> <p>30. Психологічна характеристика процесу засвоєння знань.</p> <p>31. Управління формуванням знань, умінь і навичок при різних підходах до організації процесу навчання.</p> <p>32. Психологічні проблеми комп'ютеризації навчання.</p> <p>33. Педагогічне спілкування та його психологічні характеристики.</p> <p>34. Педагогічні здібності та їх розвиток.</p> <p>35. Організація навчальної діяльності в НУШ.</p>	
4	Підготовка до Модульної контрольної роботи	Відповіді на тестові запитання

V. Контроль якості знань студентів

Перевірка глибини засвоєння знань, рівня сформованості навичок та умінь студентів відбувається у формі поточного та підсумкового видів контролю.

5.1 Форми і методи поточного контролю

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного оцінювання проводяться відповідно до навчально-методичної карти дисципліни, де зазначено види контролю.

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється у таких формах:

Усnavідповідь (доповідь, повідомлення, есе на практичному):

- вільне володіння матеріалом;
- повнота та логіка викладу;
- чіткість і доведеність формулювань;
- обґрунтованість тверджень;
- посилання на науково-літературні джерела;
- наявність та обґрунтованість власних пропозицій, власної позиції (погляду);

- наявність узагальнень, висновків.

Письмова відповідь (модульна контрольна робота):

- правильність, чіткість, логічність у викладені відповіді на запитання;
- комплексне бачення питання (проблеми);
- вміння виділити головне;
- обрання правильної відповіді;
- наявність та обґрунтованість власних пропозицій, власної позиції (погляду);
- чіткість позначень і акуратність.

Виконання завдань самостійної роботи :

- підготовка реферату згідно вимог і орієнтовної тематики;
- захист реферату;

Заходи з модульного контролю проводяться по завершенню вивчення навчального матеріалу даного модуля.

Залік проводиться у 1 семестрі.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю – залік.

Питання до заліку

1. Визначення вікової психології як науки. Її предмет і завдання.
2. Соціальні умови психічного розвитку.
3. Роль діяльності в психічному розвитку дитини.
4. Проблеми вікової періодизації.
5. Принципи вікової періодизації і їх характеристика..
6. Криза новонародженості, її характеристика.
7. Досягнення в психічному розвитку дитини на першому році життя.
8. Криза трьох років. Причина і способи її усунення.
9. Предметна діяльність як провідна у ранньому віці. Її характеристика.
10. Новоутворення, дозрівання нервової системи у ранньому віці.
11. Психологічні проблеми психічного розвитку дошкільника.
12. Психологічна характеристика діяльності дітей дошкільного віку.
13. Розвиток психічних процесів дітей дошкільного віку.
14. Психологічна готовність до школи.
15. Самосвідомість і самооцінка дітей молодшого шкільного віку.
16. Пізнавальні потреби і мотиви навчальної діяльності молодших школярів.
17. Новоутворення і досягнення психічного розвитку у молодшому шкільному віці.
18. Формування особистості молодшого школяра.
19. Особливості спілкування молодших школярів з учителем.
20. Характеристика підліткового віку.
21. Характеристика волевої сфери підлітків.
22. Криза підліткового віку. Причини та шляхи її вирішення.
23. Особливості спілкування в підлітковому віці.
24. Провідна діяльність у підлітковому віці

25. Основні новоутворення в особистісній сфері підлітків.
26. Соціальна ситуація розвитку старшокласників, особливості життєвого самовизначення.
27. Провідна діяльність в старшому шкільному віці.
28. Новоутворення раннього юнацького віку.
29. Характеристика пізнього юнацького віку.
30. Загальна характеристика періоду дорослості.
31. Загальна характеристика ранньої та середньої дорослості.
32. Розвиток психічних процесів та особистості у період ранньої та середньої дорослості.
33. Нормативні кризи віку ранньої та середньої дорослості.
34. Анатомо-фізіологічні процеси старіння.
35. Особливості психічного старіння та ставлення до смерті.
36. Характеристика кризи “Я-інтеграції”.
37. Предмет і завдання педагогічної психології.
38. Основні підходи до проблеми співвідношення навчання і розвитку.
39. Психологічна характеристика процесу навчання.
40. Поняття про навчіння.
41. Мотиваційний компонент учіння.
42. Віковий та індивідуальний підхід в учінні.
43. Психологічні фактори успішності в учінні.
44. Самостійна робота як вища форма учбової діяльності.
45. Індивідуальний підхід до дитини в процесі виховання.
46. Віковий фактор вихованості особистості.
47. Роль дорослого у формуванні потреби у самовихованні.
48. Типологія «важких» дітей.
49. Психологічне трактування важковиховуваних дітей.
50. Психологічні основи виховання дитини з асоціальною поведінкою.
51. Здібності в структурі особистості педагога.
52. Психологічна характеристика педагогічного такту.
53. Педагогічні здібності.
54. Характеристика Я- концепції педагога.
55. Стил педагогічної діяльності.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	A: 90 – 100 б.
Свідомоволодіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	B: 80 – 89 б.
Свідомоволодіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	C: 70 – 79 б.
Знання модулю передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	D: 65 – 69 б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	E: 60 – 69 б.

5.3.1. Розподіл балів за поточну успішність

Вид контролю/ Кількість контрольних заходів за семестр	Максимальна кількість балів за один вид контролю	Загальна сума балів
<i>Контроль на аудиторних заняттях: -практичних/ 2 заняття</i>	До 20 балів	До 40 балів
<i>Модульний контроль: - виконання контрольних тестів</i>	До 40 балів	До 40 балів
<i>Контроль самостійної роботи: - написання і захист реферату за заданою тематикою</i>	До 20 балів	До 20 балів
РАЗОМ:		До 100 балів

Порядок переведення рейтингових показників в європейські оцінки ECTS:

Оцінка за 100-бальною шкалою університету	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS
	Диференційована оцінка	Оцінка у формі заліку	
90-100 (творчий рівень)	5 (відмінно)	Зараховано	A
80-89 (високий рівень)	4 (добре)		B
70 -79 (достатній рівень)			C
65 – 69 (задовільний рівень)	3 (задовільний)		D
60-64 (задовільний рівень)			E
35-59 (низький рівень)	2 (незадовільно з можливістю повторного складання)	Не зараховано – з можливістю повторного складання заліку	FX
0-34 (незадовільний рівень)	2 (незадовільний з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	Не зараховано – обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

VI. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Видра О. Вікова і педагогічна психологія :навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 112 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / О. В. Скрипченко та ін. 5-те вид. Київ: Каравела, 2017. 400 с.
3. Вікова психологія в схемах та таблицях. Методичний посібник. Аханова А.В. Л.: ЛПК, 2019. 76 с.
4. Гуцало Е.У. Психологія вікового розвитку особистості. Навчально-методичний посібник. Кіровоград, поліграфічно-видавничий центр "Імекс LTD", 2010. 216 с.
5. Долинська Л.В., Співак Л.М. Геронтопсихологія: Практикум. Хрестоматія: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Каравела, 2014. 248 с.
6. Дубініна К.В. Вікова психологія: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 176 с.

7. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
8. Кацавець Р.С. Вікова психологія: навч. посіб. Київ: Алерта, 2019. 112 с.
9. Кутіщенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 128 с.
10. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: Навч. посіб. К.: Каравела, 2012. 264 с.
11. Павелків Р.В. Віковапсихологія. Київ: Кондор, 2015. 469 с.
12. Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія: навчальний посібник. Вид. 3-тє, виправ. Суми : Університетська книга, 2010. 352 с.
13. Савчин М. В. Педагогічна психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2007. 424 с.
14. Савчин М. В., Василенко Л. П. Віковапсихологія. навч. посіб. 3-тє видання, перероблене, доповнене (ВЦ “Академія”). Київ: Альма-матер, 2017. 384 с.
15. Степанов О.М. Педагогічна психологія. Навчальний посібник. К.:Академвидав, 2011. 416 с.
16. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Віковапсихологія. Київ : Центр учбовоїлітератури, 2012. 346 с.
17. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Педагогічнапсихологія. Київ: Центр учбовоїлітератури, 2012. 168 с.
18. Хрестоматія з дитячої психології: навчально-методичний посібник / укладачі Ю.О. Приходько, І.О. Лапченко та інші. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2017. 320 с.

Додаткові

1. Адаптаціядитини до школи / Упоряд.: С.Максименко, К. Максименко, О.Главник. К.: Мікрос-СВС, 2003. 111 с.
2. Беленька Г.Місце ігрової діяльності в житті сучасного дошкільника та її особливості. *Вісник Інституту розвитку дитини*. Вип. 1. Серія: Філософія, педагогіка, психологія: Збірник наукових праць. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. С. 62 - 67.
3. Березіна О.О. Сучасні психологічні проблеми старіння. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць*. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. Вип. 4 (28). С. 7 – 11.
4. Буковська О.О. Соціальна ситуація розвитку підлітків з неблагополучних родин. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць*. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. Вип. 4 (28). С. 12 – 15.
5. Василькова О.І. Поняття “кризи особистості” у філософсько-психологічному вимірі. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць*. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2006. №11 (35). С. 3 – 9.
6. Винославська О.В.Психологічні особливості студентської групи. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. №7. С. 65 –70.
7. Вчителю про молодшого школяра: психологічний аспект: [збірник статей]. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ: 2013. 136 с.
8. Вчителю про молодшого школяра: психологічний аспект. Випуск 2 [збірник статей]. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ: 2014. 160 с.

9. Вчителю про молодшого школяра: психологічний аспект. Випуск 3 [збірник статей]. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ: 2015. 151 с.
10. Готовність дитини до навчання / Упоряд.: С.Максименко, К.Максименко, О.Главник. К.: Мікрос-СВС, 2003. 112 с.
11. Дзюбенко О.А. Виникнення панічних атак в юнацькому віці як наслідок труднощів соціально-психологічної адаптації особистості. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць*. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018. №7 (52). С. 107 – 114.
12. Діагностика готовності дітей до школи / [упоряд.: О. Дєдов]. Хотин, 2014. 194 с.
13. Дубініна К.В. Прокрастинація як проблема психології особистості студента. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць*. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018. №7 (52). С. 172 – 180.
14. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 392 с.
15. Емоційний розвиток дитини / Упоряд.: С.Максименко, К. Максименко, О.Главник. К.: Мікрос-СВС, 2004. 112 с.
16. Зінченко О.В. Особливості прояву основних потреб особистості в інтервалі 17-19 років і їх зв'язок із кризою ідентичності. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць*. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2012. №38 (62). С. 90 – 97.
17. Коваленко О. Г. Специфіка емпатії осіб похилого віку з різним рівнем освіти, умовами проживання та зайнятістю. Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 16. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012. С. 493 – 503.
18. Кондратенко Л. Розумові здібності дитини : Диференціально-діагностичний довідник психолога школи I ступеня. К.: Главник, 2004. 112 с.
19. Кузовкова М.С. Проблематика утворювання смисложиттєвої активності людей похилого віку. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць*. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2006. №11 (35). С. 72 – 78.
20. Кутішенко В. П., Ставицька С. О. Психологія розвитку та вікова психологія: практикум: навч. посіб. Київ: Каравела, 2009. 448 с.
21. Кутішенко В. П., Ставицька С. О. Психологічні аспекти кар'єрного зростання жінки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки : збірник наукових праць*. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 43(67). С. 93-99.
22. Литвин Л. Розвиваємо волю дитини. *Дошкільне виховання*. 2000. №8. С. 22 – 23.
23. Матвієнко О.В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Стилос, 2006. 543 с.
24. Олексенко С.В. Вплив моторної активності на мовленнєвий розвиток немовлят. *Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка*. Київ: ГНОЗІС, 2004, т. VI, в. 5. С. 212 - 220.
25. Пенські В.М. Теоретичні засади дослідження моральної свідомості в підлітковому та юнацькому віці. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія № 12.*

Психологічні науки: Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2006. №11 (35). С. 100 – 105.

26. Піроженко Т. Психічний розвиток дитини дошкільного віку. Запоріжжя 2003. 168 с.
27. Поторій Я.І. Особливості ціннісно-мотиваційної сфери студентів. *Практична психологія та соціальна робота.* 2002. №2. С. 36 –39.
28. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: навч. посіб. Київ: Каравела, 2011. 328с.
29. Савченко К.В.Мотивація навчання молодших школярів з початковим рівнем навчальних досягнень. *Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка.* Київ: ГНОЗІС, 2003, т.V, ч. 3. С.276 – 282.
30. Савченко К.В.Цілеспрямованість молодших школярів і різні рівні навчальних досягнень. *Актуальні проблеми психології.* Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України/ за ред. С.Д. Максименка. Київ: Логос, 2007, т. 7, вип. 10. С. 352 – 362.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія. URL:https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29700/1/V_Polishchuk_WPP_IL.pdf
3. Савчин М.В.Вікова психологія. URL:<https://textbook.com.ua/psihologiya/1473452492>
4. Ушакова І.М. Курс лекцій з психології розвитку. URL:<http://academy.apbu.edu.ua/e-books/006/pb.htm>

VII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 2023/2024н.р.¹

¹Доповнення та зміни до робочої" програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри на початку навчального року.

VIII. Навчально-методична карта дисципліни
Всього -90 год., лекції -6 год., практичні – 4 год., самост. роб. -80 год.

Тижні	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
Модулі	I модуль					II модуль					
Теоретичні розділи	.Психологія розвитку і вікова психологія як галузь психологічної науки					Педагогічна психологія в системі наукового знання					
Лекції	1	1	2			1			1		
Дати											
Теми лекцій	Вступ у психологію розвитку і вікову психологію	Дитяча психологія	Психологія дітей шкільного віку та дорослих			Педагогічна психологія як наука, її методи			Психологія навчання, виховання, педагога та педагогічного співробітництва		
Практичні заняття	2					2					
Дати											
Теми	Концепції та проблема психічного розвитку індивіда в онтогенезі					Раннє дитинство, психологія дітей дошкільного, шкільного віку та дорослих					
Самостійна робота	Підготовка до практичних занять. Підготовка доповіді, повідомлення чи есе на питання заняття. Підготовка реферату. Підготовка до МК.										
Поточний контроль	Заслуховування і оцінювання доповідей, повідомлення, есе, рефератів; усне опитування. Модульна контрольна робота.										
Підсумковий контроль	Залік										

